

نگاهی به چند زندگی‌نامه خودنوشت اهالی قلم

نویسنده به روایت خود

حواشی پیرامون زندگی نویسندگان و اصحاب قلم و تنوع نگاه آنها به بسیاری از موضوعات سیاسی و فرهنگی

و اجتماعی به دریاچه زمانی که به قلم او و یا به زبان او جاری می‌شود، همواره از مهم‌ترین متونی بوده‌است که درباره جهان و جغرافیای زیستی و ذهنی او وجود داشته‌است و مخاطبان بسیاری سعی می‌کنند با تمسک به آن دردنیای ناشناخته‌مانده خالق برخی از مهم‌ترین آثار ادبی زمانه‌شان نفوذ کرده و زندگی را از دریچه زیسته او نگاه کنند.

نوشتن زندگی‌نامه خودنوشت در ادبیات جهان امری رایج و متعارف است و اغلب نویسندگان جهان سعی می‌کنند

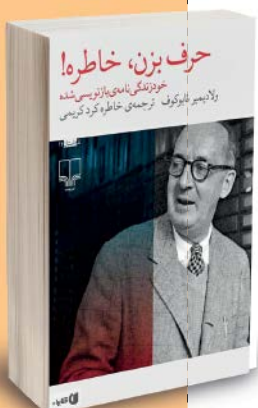
چنین اثری را از خود به جای بگذارند اما در ایران این آثار جدی گرفته نشده و شاید مهم‌ترین این متون را بتوان «سنگی بر گوری» مرحوم جلال آل احمد برشمرد و البته برخی از زندگی‌نامه‌های خودنوشت و دیگرنوشت از اهالی قلم که کم‌وبیش برای خودشان مخاطبانی داشته‌است. به هر صورت زندگی‌نامه‌های خودنوشت راهی برای سرک کشیدن به عوالم خصوصی تر نویسندگان است که از این طریق می‌توان گوشه و کناره‌های یک اهل قلم را به تماشا نشست. در این گزارش چند زندگی‌نامه خودنوشت را مرور کرده‌ایم.

یونس فردوس

روزنامه‌نگار

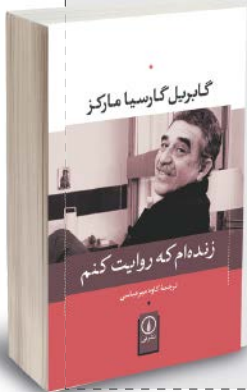
حرف بزن، خاطره!

برای کسانی که درس‌گفتارهای ادبیات اروپا و همچنین درس‌گفتارهای ادبیات روس را مطالعه کرده‌اند احتمالاً زندگی‌نامه خودنوشت ولادیمیر نابوکوف می‌تواند جذاب باشد. آنهایی که آثار مشهور این نویسنده روس که به آمریکا مهاجرت کرده را خوانده‌اند نیز می‌توانند با این کتاب ارتباط برقرار کنند. روایتی که در این کتاب خواننده مشاهد می‌کند روایتی داستانی مربوط به ۳۷ سال زندگی نابوکوف است. نویسنده در این کتاب زندگی و جهان اطراف خود را همراه با روایت مهاجرت، عشق و کشف مدام در ادبیات، توصیف کرده‌است. او که یکی از چهره‌های اثرگذار ادبیات در قرن بیستم است در این کتاب تصویری از ۳۷ سال زندگی خود را در برابر دیدگان مخاطبان قرار داده‌است. او در این کتاب با کندوکاوی در احوالات خویش روایتی از روزهای درگیری خود با ادبیات از آغاز تا ۱۹۴۰ را برای خواننده‌اش بازگو کرده است.

زنده‌ام که روایت کنم

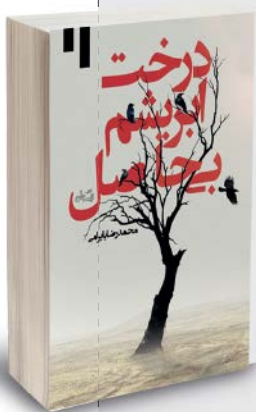
گابریل گارسیمارکز به عنوان یکی از غول‌های ادبیات قرن بیستم در این کتاب دورانی از زندگی خود را پیش چشم مخاطب بازنمایی کرده تا تصویر شفاف‌تری از خود به جای بگذارد. مگر کسی هست که نام این چهره مشهور ادبیات را نشنیده باشد و حتی اگر اثری از او نخوانده باشد بازهم نام او به گوشش خورده‌است. نویسنده‌ای که به رئالیسم جادویی شناخته می‌شود و برنده نوبل ادبیات است. این کتاب بی‌شک، یکی از کتاب‌های انگشت‌شماری است، که طی دهه گذشته، میلیون‌ها نفر از شیفتگان ادبیات ناب و والا چشم به راهش بوده‌اند: بازآفرینی موجز دوران سرنوشت‌ساز زندگی گابریل گارسیمارکز. او در این کتاب تلاش کرده با روایتی صادقانه دوران کودکی، نوجوانی و نخستین سال‌های جوانی خود را بازگو کند. در این کتاب خواننده اتفاقات سال‌هایی را می‌خواند که ثمره آن آثار ماندگار ادبیات جهان است. «زنده‌ام که روایت کنم» را به عنوان یک رمان زندگی معرفی می‌کنند که در پشت پرده آن اتفاقاتی جاجوش کرده که از دل آنها شاهکارهای قرن بیستم بیرون آمده‌است. آنهایی که علاقه‌مند آثار مارکز هستند با این اثر می‌توانند راه تازه‌ای به جهان مارکز باز کنند زیرا او در این زندگی‌نامه خودنوشت تلاش کرده زوایای تاریک زندگی خود را پیش چشم مخاطبان روشن کند.

درخت ابریشم بی‌حاصل

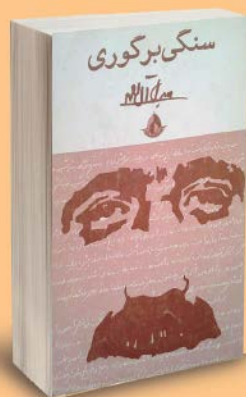
محمد رضا بایرامی به عنوان یکی از نویسندگان پرکار پس از انقلاب اسلامی در آخرین اثری که از خود منتشر کرده دست به نوشتن زندگی‌نامه خود در قالب برش‌هایی زده‌است. او با استفاده از ۱۵ یادداشت تلاش کرده تا سیر زندگی و خلق آثار و تکامل تفکرش را در این کتاب به خواننده خود نشان دهد. تأثیر فضای سیاسی بر خود و کتاب‌هایش و همچنین آنچه بر آثارش رفته در این یادداشت‌ها بازتاب داشته‌است. نویسنده در این کتاب از دوران کودکی خود آغاز می‌کند و به مرور پیش می‌آید. لحن تلخ برخی از یادداشت‌ها سبب می‌شود خواننده‌ای که آثار بایرامی را مطالعه کرده با مطالعه این یادداشت‌ها

یادی از آثار او کند. بایرامی در انتخاب عنوان این کتاب نیز نوعی بی‌معنایی را به ذهن خواننده خود متبادر می‌کند زیرا اصولاً درخت ابریشم نداریم که انتظار حاصل نیز از آن داشته باشیم. این کتاب می‌تواند برای بایرامی که اکنون در ۵۵ سالگی قرار دارد کارکرد آینه را داشته باشد تا مخاطبانش بهتر به قضاوت او بپردازند.

سنگی بر گوری

جلال آل احمد به عنوان یکی از نویسندگان تأثیرگذار در داستان‌نویسی بانوشتن سنگی بر گوری تلاش کرد روایتی از خویشتن خویش به جای بگذارد. او به عنوان یکی از اولین نویسندگان ایرانی دست به نوشتن زندگی‌نامه خودنوشت زد که به احترام سیمین دانشور (همسرش) تا زمان حیاتش آن را منتشر نکرد و قریب به دو دهه پس از مرگش برادرش آن را منتشر نمود. نوشتن زندگی‌نامه خودنوشت در مغرب‌زمین رفتاری متعارف و تعریف‌شده است ولی در ایران کمتر شاهد انتشار چنین اثری بوده‌ایم هرچند هر قدر به امروز نزدیک شده‌ایم این اتفاق رایج‌تر شده و نویسندگان بسیاری جسارت نوشتن از خود و در معرض دید مخاطبان قرار گرفتن را به خود داده‌اند. تفسیرهای بسیاری بر سنگی بر گوری جلال آل احمد نوشته و هر کس از ظن خود دست به تحلیل این اثر زده‌است. فرزندداشتن آل احمد و دانشور محور اصلی این کتاب است و همین سبب شده بسیاری تفسیرهای مختلفی روی این کتاب داشته باشند.

شما که غریبه نیستید

زندگی‌نامه‌ها برای مخاطبان آثار یک نویسنده می‌تواند هیجان‌انگیز باشد. حالا اگر مخاطب یک نویسنده بیشتر نوجوانان باشد احتمالاً میزان هیجان‌انگیز بودن یک زندگی‌نامه نیز بالا می‌رود. «شما که غریبه نیستید» یکی از آن آثاری است که می‌تواند برای مخاطب هیجان‌انگیز باشد. هوشنگ مرادی‌کرمانی که آثارش بیشتر در دسته آثار نوجوان رده‌بندی می‌شود در این کتاب روایتی از روزهای کودکی نویسنده با ترتیب زمانی مشخص است که می‌تواند درس‌هایی از مقابله با سختی‌ها را به خواننده منتقل کند. «هوشو» راوی نوجوان این کتاب از روزهای سخت زندگی و محرومیت‌هایش گفته و خواننده را در تجربیات خود شریک کرده‌است. تجربیاتی که بسیاری از آنها به سختی کسب شده و نماد مبارزه یک نوجوان مستعد برای رسیدن به آرزوهایش محسوب می‌شود. این کتاب می‌تواند تصویر بهتری از هوشنگ مرادی‌کرمانی این روزها که موی سفید کرده به خواننده نوجوان امروز بدهد، روزهایی که با سختی همراه بوده و تنها یار مرادی‌کرمانی کتاب‌ها بوده‌اند. مرادی‌کرمانی در ادامه این کتاب در گفت‌وگویی بلند کتاب «هوشنگ دوم» را نیز به بازار روانه کرده تا روایتی جامع از زندگی‌اش در دسترس مخاطبان باشد.

